

Toplumda Madde Ba??ml?l??? Alg?s? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Toplumda Madde Ba??ml?l??? Alg?s? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31693>

Özet

Toplumda Madde Ba??mlil?? Alg?s? Ölçe?i (TMAÖ), **madde ba??mlil??** olgusuna yönelik toplumsal algılar?, risk faktörlerini ve mücadele yöntemlerinin etkinli?ini ölçmek amacıyla geli?tirilmis bir psikometrik araçtır. Hakk? Polat ve Burhan Kök tarafından 2019 y?l?nda geli?tirilen bu ölçek, madde ba??mlil??n?n etiyolojisine, tedavi süreçlerine ve toplumsal duyarlı??a ili?kin geni? bir yelpazede görüşleri de?erlendirmektedir. Ölçek, 34 maddeden olumakta olup, Aç?mlayıc? Faktör Analizi (AFA) sonucunda dört ana faktörlü bir yapı sergilemektedir. Bu çalışmada, Türkiye ba?lam?nda toplumsal algıyı sistematik olarak analiz etmeyi hedeflemektedir.

Ölçek, be?li Likert tipi derecelendirme kullanmakta olup, hem bireysel hem de kurumsal düzeydeki algı farklılıkların ortaya koyma potansiyeline sahiptir. Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları, ölçeğin psikometrik açıdan yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Madde ba??mlil??, toplumsal algı, psikometrik araç, ölçek geliştirme, Türkiye, risk algısı, sosyal duyarlık.

Yazarlar

Hakk? Polat, Burhan Kök.

Amaç

Toplumda Madde Ba??mlil?? Alg?s? Ölçe?i'nin temel amacı, toplumun **madde ba??mlil??** konusundaki mevcut algılarını, bu ba??mlil??a yol açan nedenlere dair görüşlerini ve ba??mlilikle mücadele eden kurumlara ve tedavi süreçlerine yönelik inançlarını belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı oluşturmaktır. Bu ölçek, özellikle toplumsal farkındalık kampanyalarını ve önleme stratejilerinin tasarlanmasında hedef kitle algılarının anlaşılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Ölçek, ba??mlil??n yalnızca bireysel bir sorun olmaktan ziyade, aile, çevre ve kurumlar gibi çok boyutlu etkenlerle ilişkili olduğunu kabul eden bir çerçevede geli?tirilmiştir. Bu sayede, toplumsal düzeyde ba??mlilikle mücadele politikalarının geli?tirilmesine veri sağlaması hedeflenmektedir.

Yapı

TMAÖ, toplumun **madde ba??mlil??** algısını dört ana boyut altında inceleyen çok faktörlü bir

yap?y? temsil eder. Bu yap?, hem ba??mlil???n ba?lang?c?na dair etiyolojik inan?lar? hem de ba??mlil?kla mücadeledeki toplumsal ve kurumsal rolleri kapsamaktadır. Ölçek, alg?n?n karma??k ve dinamik do?as?n? yakalamak üzere tasarlanm??tır.

Ölçe?in ölçtü?ü temel yap?, bireylerin ba??mlil??? nas?l anlamland?rd???, kimlerin sorumlu oldu?u ve çözüm yollar?n?n ne kadar etkili oldu?una dair inanç sistemleridir. Bu dört faktörlü yap?, madde ba??mlil???na ili?kin alg?n?n yaln?zca bir neden-sonuç zinciri de?il, ayn? zamanda sosyal sorumluluk ve kurumsal güven gibi unsurlar? da içerdini göstermektedir.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerli?ini test etmek amacıyla Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) uygulanm??tır. AFA sonuçlar?, ölçe?in teorik beklentilerle uyumlu olarak dört faktörlü bir yap? sergiledi?ini ortaya koymuştur. Bu dört faktörlü model, toplam varyans?n %46,46's?n? açıklamaktadır. Bu oran, sosyal bilimler alanında geli?tirilen çok boyutlu bir ölçek için kabul edilebilir ve yeterli bir düzeyde yap? geçerli?ine i?aret etmektedir.

Geçerlik çal??malar?, maddelerin ilgili faktörler altında yüksek yük de?erlerine sahip oldu?unu ve faktörler aras? korelasyonlar?n yap?sal ayr?m? destekledi?ini göstermiştir. Bu bulgular, ölçe?in amaçlanan yap?y? do?ru ve tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlamaktadır.

Güvenirlik

Toplumda Madde Ba??mlil??? Alg?s? Ölçe?i'nin iç tutarlılık güvenilirli?i, faktör baz?nda incelenmiştir. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda, ölçe?in alt faktörlerine ait Cronbach Alfa katsayılar?n?n %66 ile %92,9 aras?nda de?i?ti?i tespit edilmiştir. Bu geni? aralık, ölçe?in baz? alt boyutlar?n?n yeterli, baz?lar?n?n ise çok iyi düzeyde bir iç tutarlılığa sahip oldu?unu göstermektedir.

Özellikle yüksek katsayılara sahip olan faktörler, ilgili alg? boyutunu oldukça homojen bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlar niteliktedir. Genel olarak, elde edilen güvenilirlik katsayılar?, TMAÖ'nün psikometrik açıdan güvenilir bir araç oldu?unu do?rulamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçek geli?tirme çal??ması kapsamında gerçekleştirilen Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA), 34 maddelik ölçe?in dört temel faktöre ayr??t??n? göstermiştir. Bu faktörler, madde ba??mlil??? alg?s?n?n farklı boyutlar?n? temsil etmektedir ve toplam varyans?n (%46,46) açıklanmas?nda önemli katkılar sağlam??tır. Elde edilen faktör yap?s? a?a??da detaylandırılm??tır:

Aile ve Birey Etkisi: Bu faktör, madde kullan?m?na ba?lama nedenleri arasında bireyin psikolojik

sorunlar?, ki?isel özellikleri ve aile içi dinamiklerin etkisini ölçer. Ölçek maddeleri, ba??mlil??n kökeninde yatan bireysel ve çekirdek ailevi sebeplere odaklanır.

Çevre ve Toplum Etkisi: Bu boyut, madde kullan?m?na ba?lamada arkada? çevresinin, sosyal bask?n?n ve genel toplumsal yap?n?n oynad??? rolü de?erlendirir. Sosyal öğrenme ve çevresel risk faktörlerine dair alg?lar? kapsar.

Toplumsal Duyarl?lk: Bu faktör, toplumun ve ailelerin ba??mlilikle mücadeledeki isteklili?i, tedavinin süreklili?ine olan inançlar? ve ba??ml? bireylere yönelik toplumsal tutumlar? ölçer. Tedavinin ba?ar?s?ndaki sosyal motivasyonun önemini vurgular.

Kurumsal Duyarl?lk ve Mücadele: Bu son faktör, ba??mlilikle mücadele eden resmi kurumlar?n (sa?lık, kolluk kuvvetleri vb.) etkinli?ini, uygulanan tedavi yöntemlerinin yeterlili?ini ve kurumsal çabalar?n ba?ar?s?na yönelik alg?lar? de?erlendirir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Ölçek Geli?tirme Çalışması)

Format: 34 maddeden olu?an, 4 faktörlü bir ölçektir. Derecelendirme, 5'li Likert tipi format?ndadır (1=hiç kat?lm?yorum, 5=tamamen kat?l?yorum).

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Genel Toplum.

Ya? Grubu: Yeti?kinler.

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, madde ba??mlil??na yönelik toplumsal alg?lar? ölçmek amacıyla Türkiye genelinde yeti?kin bireyler üzerinde uygulanm???tır.

Test Metodolojisi: Ölçek geli?tirme çalışması, literatür taraması, madde havuzu oluşturma, uzman görüşü alma, Aç?mlayıcı Faktör Analizi (AFA) ve güvenilirlik analizlerini içermiştir. Aç?klanan varyans oran? %46,46'dır.

Anahtar Kelimeler

Hakk? Polat, Burhan Kök, Ba??mlilik Dergisi, madde ba??mlil?? alg?s?, toplumsal etki, kurumsal mücadele, 5'li Likert.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Hakk? Polat

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Bilgi mevcut değildir.

Kurumsal E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yazma Adresi: hakkıplt@gmail.com

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2019

İzinler ve Ücret: Ölçek, akademik çalışmalarda kullanım için genellikle yazarlarla iletişime geçilerek izin alınması gerektirmektedir. Ticari kullanım ücreti hakkında bilgi mevcut değildir. Ölçeğin sorumlu yazarıyla iletişime geçilmesi tavsiye edilir.

Ölçeğin orijinal makalesi ve detaylarına Dergipark üzerinden erişim sağlanabilmektedir: dergipark.org.tr.

Kaynaklar

Polat, H. ve Kök, B. (2019). Toplumda madde bağımliliği algısı: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Bağımlilik Dergisi*, 20(3), 119-132.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

toplumda-madde-bagimlilik-olgisi-olcegi-toad.pdf

Toplumda Madde Bağımliliği Algısı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek 34 madde dört faktörlü yapıdadır.

Aile ve Birey Etkisi (1m): Kişinin psikolojik sorunları uyuşturucu maddeye bağımlılığı üzerinde etkilidir.

Çevre ve Toplum Etkisi (8m): Kişinin arkadaş çevresi uyuşturucu maddeye bağımlılığı üzerinde etkilidir.

Toplumsal Duyarlılık (19m): Aileler ve kullanıcılar çoğu zaman tedavinin sürekliliği konusunda gereken istek ve kararlılığı gösterememektedir.

Kurumsal Duyarlılık ve Mücadele (34m): Uygulanan tedavi yöntemleri yeterli ve etkilidir.